

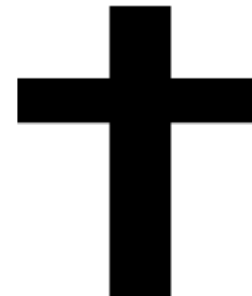
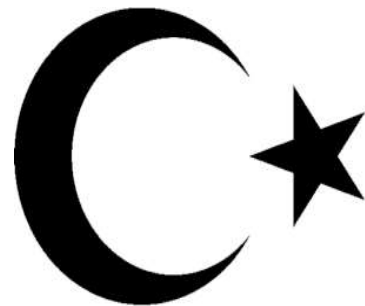
Capitolul 5 – Medicina Europeană și Arabă Bizantină

Universidad Complutense de Madrid, Spainia

Evul Mediu: secolele 5–15

- Medicina este o sinteză între tradiția greacă mediată de operele lui Galen și cele trei cadre culturale:
- Bizantin: creștinismul oriental
- Islamic: islamism
- Europa de Vest: creștinismul roman

Creștinismul și medicina

- Evanghelia și datoria de a avea grijă de bolnavi
 - *Dar când a auzit acest lucru, a spus: „Cei sănătoși nu au nevoie de medic, ci cei bolnavi” (Matei 9, 12)*
 - *„Nu cei sănătoși au nevoie de un medic, ci bolnavii. Nu am venit să chem pe cei dreapți, ci pe cei păcătoși ”(Marc. 2, 17)*
 - *„Nu cei sănătoși au nevoie de un medic, ci cei bolnavi (Luca, V, 31)*

Bolile ca mânia lui Dumnezeu

- Isus oprește opiniile tradiționale ale religiei precreștine: Mesopotamia și Egiptul și elaborarea ebraică aferentă în Vechiul Testament (Deuteronom, Levitic) și Talmud
 - În timp ce mergea, a văzut un om orb din naștere. Ucenicii Lui l-au întrebat „Rabi, cine a păcătuit, acest om sau părintele său, că s-a născut orb? „Nici acest om, nici părinții săi nu au păcătuit”, a spus Isus, „dar acest lucru s-a întâmplat pentru ca lucrările lui Dumnezeu să fie arătate în el” (Ioan, 9, 1-3)

Datoria etică creștină de îngrijire

- Iubirea față de omeni ca o condiție pentru iubirea față de arta îngrijirii lor

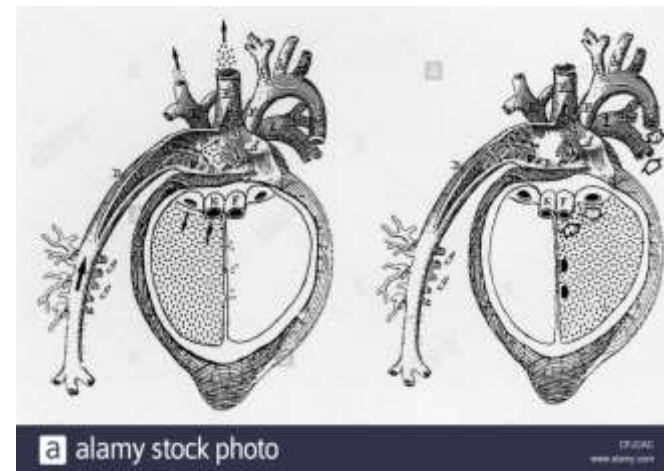
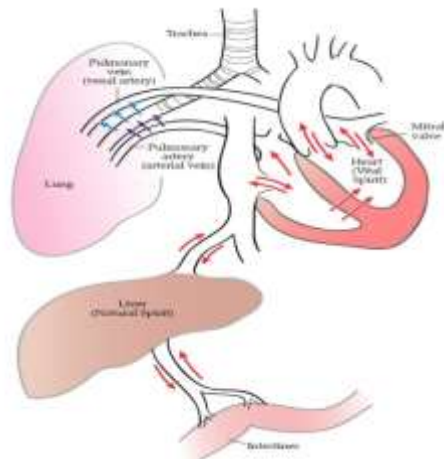
Philanthropía → *Philotekhnía*

- *Nașterea carității medicale integrează îngrijirea etică și clinică și este începutul unui proces încheiat în clădirea primelor spitale*

Decăderea Galenism-ului

- La sfârșitul epocii elenistice există două tipuri de medici diferiți
 - Medici greci: iatrosofi folosind metoda interpretativă alexandrină pentru a citi și a comenta lucrările de medicina hipocratică sub influența filosofiei Academiei din Atena
 - Medici latini: traduc din medici greci și adepți ai medicinei lui Galen

Medicina bizantină

- Ca o consecință a împărțirii Imperiului Roman în partea sa de Occident și Orient, Constantinopolul (Bizanțul) a devenit capitala Imperiului Roman de Est în 330 d.Hr. până în 1453.
- Divizia a consolidat o nouă realitate în partea de est cu următoarele personaje:
 - limba greacă
 - Creștinismul
 - Economia feudală
 - elenism

Medicina în societatea bizantină

- Medicul are un rol social de prestigiu
- Scutirea de taxe
- Construirea de spitale
- Existența a două practici diferite:
 - Una în continuitate cu medicina hipocratică
 - Altele cu un caracter superstițios

Medicina bizantină și tradiția hipocratică

- Influență mare a operelor lui Galen datorită utilizării limbii grecești
- Declinul galenismului
 - Epuizarea culturii grecești
 - Diferența dintre „polis” și „imperium” ca organizații politice
 - Influența culturilor orientale
 - Rolul credinței și al religiei în orice formă de cunoaștere
 - Decadența Imperiului Roman și a civilizației sale
 - Refuzarea unei părți din lucrările lui Galen pentru păgânismul său intrinsec
 - Înmuiera raționalității fiziologice

Medicina bizantină și cultura de superstiții

- Influență mare a medicinei populare
 - Medicina pre-hipocratică: *incubatio*, utilizarea puterii de vindecare a mâinilor, libații
 - Influența Kabbalah evreiască
 - Influența medicinei egiptene: *Thot* devine *Hermes Trismegistus* în greacă
 - Astrologie, Alchimie
 - Suprapunerea dintre culturile păgâne și creștine în ritualurile religioase
 - St Cyrus și John: *anargyroi* (fără practică lucrativă)
 - *Christian incubatio*

Islam

- Muhammad (570-632) membru al tribului Quraysh care guvernează La Mecca
- Bietul orfan devine un negustor bogat
- Când a împlinit 40 de ani a primit un mesaj divin: Qur'an (Koran) i s-a dezvăluit în viziune
- Ultimul profet coborând direct de la Adam și Noe
- În 622 A.D., Hegira reprezintă fundamentul Islamului, evadarea la Medina ca urmare a persecuțiilor musulmanilor la Mecca
- În momentul morții sale, Islamul cucerise toată Arabia

Medicina arabă

- Sinteza dintre magia triburilor arabe și medicina empirică și cultura greacă ca urmare a expansiunii islamului în Imperiul Bizantin și Orientul Mijlociu.
 - Elenism
 - Monoteism islamic
- Traducerile științei și medicinei grecești în cultura islamică sunt produse de credința religioasă:
 - „Găsiți cunoștințe chiar și pentru a merge în China”
 - „Cine își părăsește casa pentru a găsi cunoștințe va găsi calea lui Allah”

Traducerile din medicina greacă

Hunayan Ibn Ishaq (Iohannitus)

- Lucrările lui Hipocrate și Galen în siriacă
- Manuscrise grecești și persane în siriacă și arabă de origine hipocratică
- Creștini nestorieneni care locuiesc în Bagdad
- Mesue' the Old
 - Director al spitalului din Bagdad
 - Traduceri ale medicinei grecești din Alexandria în Arabă

Isagoge a lui Iohannitus

- Manual de referință pentru medicina arabă, traducere a unei lucrări provenite de la Școala Alexandriană, sinteză a medicinei galenice în lumea arabă.
- Mișcarea de traducere reprezintă o abordare inovatoare a predării și învățării medicinei și a transformat limba arabă într-o limbă originală pentru o bursă.
- Hunayn a scris un *Întrebări și răspunsuri medicale*, un manual pentru elevi, în urma împărțirii între organizarea naturală a corpului și boala nenaturală sau contra-naturală.

Rhazes (854-925 A.D.)

- Cel mai important clinician al medicinei arabe.
- *Viața virtuoasă* (al- Hawi)
 - O Enciclopedie clinică, descrierea bolilor și expunerea expertizei clinice aferente
 - Acesta evidențiază discrepanțele dintre teoria lui Galen și experiența sa clinică
- *Un tratat despre variolă și pojar*
 - Prima monografie clinică a variolei ce pune accentul pe observații clinice ale bolii
- *Cartea a-tot-cuprinzătoare (The Comprehensive Book)*
 - Introducere în medicină, anatomie, fiziologie și patologie
 - Comparatie între medicina hipocratică și observația directă.

Avicenna (980-1037 A.D.)

- Cel mai important medic și filosof al Evului mediu (născut în actualul Uzbekistan)
- Canonul Medicinii (*The Canon of Medicine*) este o enciclopedie medicală și a devenit un manual standard în medicină din Evul mediu dar și în medicina modernă.
 - Toate evenimentele clinice au un motiv și o cauză
- *El a aplicat teoria aristoteliană a accidentelor în medicină la cele 4 cauze de boli*
 - *Cauza materială: starea corpului în circumstanțe specifice*
 - *Cauza eficientă: obiceiurile de mediu sau culturale*
 - *Cauza formală: constituția corpului*
 - *Cauza finală: funcționarea corpului*

Medicina medievală în Europa (sec. V-XV)

- Medicina monastică
 - Preotul-doctor răspunde datoriei creștine de a ajuta oamenii bolnavi
 - Este considerat ca o filozofie mai mult decât o știință
 - Este influențat de teoria umorală și de o referință hipocratică, dar nu pentru întreg corpusul hipocratic
 - Câteva lucrări ale lui Rufus, Dioscoride și Galen și fragmente de medicină bizantină

Medicina non-monastică

- Medici evrei
- Medici bizantini
- Medici din Regatele Barbarice

Școala de la Salerno

- S-a deschis în sec. X la Salerno (sudul Italiei)
 - Stagiu primitiv
 - Influența medicinei bizantine
 - Patologie ce pune accentul pe teoria umorilor a lui Hipocrate
 - Salerno de sus
 - Constantine traduceri africane din Arabă în latină
 - *Metpda de vindecare* Galen
 - *Isagoge a lui Johannitius*
 - *Aphorism a lui Hippocrate*
 - Salerno de jos
 - Nașterea Universităților
 - Declinul Școlii

Universități

- Începând cu sec XII, Universitățile își asumă progresiv monopolul asupra științei și definesc un standard în educație
 - Scholasticismul – metoda de învățare și predare standard în medicină
 - Abordare enciclopedică a științelor naturale
 - Metoda experimentală
- Cele mai importante școli de medicină: Montpellier, Bologna, Padua, Florența
- Învățare bazată pe cazuistică
 - *Consilium* al lui Tadeo Alderotti: focusat pe importanța cazului clinic (studiu de caz) atât pentru pacient cât și pentru studentul la medicină